

טירגו-מורש

(Tirgu-Mures; הונגרית: מרושושרהי Maros-Vasarhely). עיר בטרנסילוניה הצפונית, בירת המחוז האוטונומי ההונגרי לשעבר שכונה ארץ הסקיים (Székely, שמו של שבת הונגרי). בספטמבר 1940 עברה ט"מ לידי הונגריה, כחלק מטרנסילוניה הצפונית, והיתה בשלטונה עד סתיו 1944.

במפקד ב-1941 נמנו בט"מ 5,693 יהודים, שהיו 12.7% מכלל 44,933 תושבי העיר. רוב היהודים השתייכו לקהילה האורתודוקסית שבהנהגת שמו אברהם. ב-28 באפריל 1944 נועד לסלו אנדרה בט"מ עם שאר המנהיגים ההונגרים שהיו מעורבים בתוכנית 'הפתרון הסופי' לדיון בפרטים הטכניים הכרוכים בהשמדת היהודים בארץ הסקיים. כעבור חמישה ימים, ב-3 במאי, נצטוו היהודים לעבור לגטו. הגטו הוקם במפעל לבנים חרב ומוזנח בפאתי העיר, ורוכזו בו 7,380 יהודים, בכללם יהודים שהובאו מיישובים סמוכים. בין המובאים לגטו היו גם 'שומרי שבת' מבזידול נו (Bezidul Nuo; בהונגרית: בזדופלו Bozodujfalu) הסמוכה, צאצאי כת של סקיים 'שומרי שבת' שב-1868 התגיירו. רבים משוכני הגטו, שלא מצאו קורת-גג במקומות לייבוש לבנים, נאלצו לשכון מתחת לכיפת השמים. בדומה לשאר הגטאות בהונגריה היתה גם בגטו של ט"מ 'מטבעה', כלומר, בניין מיוחד שבו עינו הז'נדרמים יהודים כדי שיגלו היכן הסתירו את רכושם. האחריות לבחירת מקום הגטו ולתנאים הבלתי אנושיים ששררו בו מיוחסת לראש-העירייה פרנץ מג'אי ולמפקדי המשטרה והז'נדרמריה המקומיים, וביניהם גזה בדה מפקד הגטו. להונגרים סייעו יועצים מטעם הס"ס, ובכללם רב-סרן שרדר. היודנט, שבו היו חברים שמו אברהם, מאיר צ'נגרי ומור דרוש, עשה כמיטב יכולתו להקל את גורל היהודים, אך היה חסר אונים. בין 27 במאי ל-8 ביוני 1944 שולחו היהודים הכלואים בשלושה משלוחים להשמדה באושוויץ.

ב-1947 היו בט"מ 2,420 יהודים, חלקם תושבי המקום ששרדו וחלקם יהודים ממקומות אחרים ברומניה, שאליה חזרה העיר.